

การประเมินผลความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะ การสื่อสารเรื่องเพศในสังคมไทย: บทสังเคราะห์ จากความคิดเห็นของลูกหลานวัยรุ่นและผู้ปกครอง

ประไพพิศ มุทิตาเจริญ¹

นิธิตา แสงสิงแก้ว²

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งจากผลการศึกษาวิจัยใน โครงการประเมินผลกระทบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกหลานวัยรุ่น ซึ่งเป็นโครงการประเมินผลการจัดพื้นที่การเรียนรู้ต่อเนื่องให้กับผู้ปกครองในการพูดคุยกับลูกหลานวัยรุ่นเรื่องเพศ โดยที่มาของโครงการมาจากแนวคิดการดำเนินงานเรื่อง “การคุยกับลูกเรื่องเพศของพ่อแม่” ซึ่งเป็นแผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิตร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อศึกษารูปแบบของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับพ่อแม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยพบว่า จะต้องมีการจัดการในลักษณะพื้นที่การเรียนรู้ต่อเนื่อง (continuous program) มากกว่าที่จะเป็นการฝึกอบรมเพียงครั้งเดียว (one-shot training) การออกแบบโครงการประเมินผลในครั้งนี้ จึงอยู่บนพื้นฐานการประเมินการอบรมในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ “ต่อเนื่อง” โดยเปิดโอกาสให้พื้นที่ตัวอย่าง ได้แก่ (1) อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี (2) อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และ (3) อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จัดพื้นที่เรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย โดยการประเมินผลมุ่งเน้นไปที่การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่กับลูกหลานวัยรุ่น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำกลุ่มวิชาประชาสัมพันธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำกลุ่มวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โดยเฉพาะในส่วนของการประเมินผู้ปกครอง รวมทั้งการตรวจสอบทัศนคติและความคิดเห็นของลูกวัยรุ่นนภายหลังจากที่พ่อแม่ได้นำองค์ความรู้จากการอบรมไปทดลองใช้

บทความนี้ชี้ให้เห็นผลการประเมินในส่วนของผู้ปกครองวัยรุ่น ส่วนใหญ่คิดว่าผู้ปกครองไม่ได้มีทัศนคติต่อการคุยเรื่องเพศดีขึ้น แม้ว่าจะผ่านการอบรมมาแล้ว โดยถึงแม้จะรู้สึกได้ว่าการเปิดประเด็นเรื่องเพศบ่อยขึ้น แต่ทำที่ในการพูดคุยยังเป็นเชิงลบ เช่น การสอน การห้าม การดุ มากกว่าความพยายามที่จะสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนอย่างเสรี ในขณะที่ผู้ปกครองถึงแม้จะรู้สึกที่ตนเองกล้าพูดเรื่องเพศมากขึ้น ทว่า ยังไม่ปรากฏคุณภาพของเนื้อหาในการพูดคุยเรื่องเพศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยังไม่สามารถก้าวข้ามมายาคติบางชุดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่ฝังอยู่ในสังคมไทย ซึ่งยังเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารเรื่องเพศกับวัยรุ่น บทความนี้เสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับขอบเขตเนื้อหาการอบรมพ่อแม่ ที่ควรเน้นทักษะการสื่อสารเพื่อการจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัวและพิจารณาทางเลือกอื่นๆ ในการเรียนรู้เรื่องเพศของวัยรุ่นควบคู่ไปกับช่องทางการฝึกอบรมพ่อแม่ เพื่อจัดพื้นที่การเรียนรู้เรื่องเพศอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

Abstract

This article, "Evaluation of Knowledge, Understanding, Attitude and Skill of Sex Communication in Thai society: An Analysis of Teenagers and Their Parents' Point of View" is written in part of the study *Evaluation of Knowledge, Understanding, Attitude and Skill of Thai Parent's Communication about Sex with Their Teenagers*. The study evaluates the process of continuous training programs targeted at parents to promote positive communication about sex issues in Thai families. The study examines 3 continuous training programs from 3 different provinces where the pilot projects are tested: (1) Amphoe Nongyaplong,

Petchaburi, (2) Amphoe Prao, Chiangmai, and (3) Amphoe Chiangkam, Payao. The measurement includes effectiveness of the designed learning models to construct knowledge, understanding, attitudes and skills of parent's communication about sex with their teenagers, as well as parents' and teenagers' assessment after the series of trainings.

Drawing on essential findings from teenagers' feedbacks from their parents, the article discovers that their parents' attitudes towards sex do not change at all despite a heavy attendance on a series of trainings. Although teenagers expect higher frequency of sex talk as well as broader discussion about sex with their parents, but various negative approaches of 'teaching' and 'prohibiting' are still observed when "sex" and "having sex" become the topics of conversation. It is interesting to note that from parent's point of view, they feel that they have more courage to talk about sex issues with their children compared to the past. However, with such conversation, the findings do not clearly illustrate the degree in which quality content is communicated. Particularly, myths related to sex issues in the Thai society are still deeply rooted in parent's belief which is regarded as the main obstruction for open up conversation with children. At the end, this article suggests that trainers for parent's communication about sex with their teenagers should adjust training curriculum to underline more on communication skills to manage family relationship. In addition to this, alternative platforms to access the training such as online forum for parents and intensive training with teenagers should be seriously considered.

บทนำ: ที่มาของการศึกษา

ปัญหาวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น พร้อมกับเกณฑ์อายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มลดลง ตามข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข (2554) ส่งผลให้ภาครัฐและองค์กรหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข องค์การพัฒนาเอกชน ฯลฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท้องไม่พร้อมในวัยรุ่นไทยเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2555-2557 สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้กำหนดให้การขับเคลื่อนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นประเด็นสำคัญในแผนการดำเนินงาน ด้วยการจัดบริการที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่นทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานแบบสอดประสานกันระหว่างองค์กรทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแบบบูรณาการ โดยหนึ่งใน 4 ภารกิจที่สำคัญของ สสส. คือ การสนับสนุนให้พ่อแม่มีทักษะคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ และเพศสัมพันธ์ ด้วยการจัดบริการเชิงรุกสู่ครอบครัว เพื่อให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการบูรณาการทักษะชีวิตด้านเพศศึกษา และป้องกันปัญหาการท้องไม่พร้อมของบุตรหลานตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาจากการวิจัยทั่วโลก (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล และคณะ, 2555)

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งจากผลการศึกษาวิจัยใน *โครงการประเมินผลกระทบจากการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น* ซึ่งเป็นโครงการประเมินผลการจัดพื้นที่การเรียนรู้ต่อเนื่องให้กับพ่อแม่ในการพูดคุยเรื่องเพศ โดยที่มาของโครงการมาจากแนวคิดการทำงานเรื่องการคุยกับลูกเรื่องเพศของพ่อแม่ ซึ่งแผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิตร่วมกับสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ (สสส.) แผนงานสร้างเสริมสุขภาพทางเพศ และมูลนิธิแพथทูเฮลท์ ที่ได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ผ่านการจัดการความรู้ (knowledge management) เพื่อยกร่างรูปแบบการปฏิบัติการพื้นที่ในเรื่องการพัฒนาทักษะพ่อแม่ผู้ปกครองในการพูดคุยกับลูกหลานเรื่องเพศในเดือนมกราคม 2557 มีสาระสำคัญคือ 6 องค์ประกอบ

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ (1) กระบวนการ (2) เวทีเรียนรู้ (3) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อแม่ (4) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกวัยรุ่น (5) กลไกการดำเนินงานในชุมชน และ (6) การสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (ร่างคู่มือการจัดการเรียนรู้คู่กับลูกเรื่องเพศ, 2557)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า รูปแบบของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับพ่อแม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการจัดในลักษณะของพื้นที่เรียนรู้ต่อเนื่องมากกว่าการฝึกอบรมเพียงครั้งเดียว อันเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับการศึกษา งานวิจัย และตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จของต่างประเทศ (นิธิดา แสงสิงแก้ว และคณะ, 2557) แนวคิดในการประเมินผลครั้งนี้จึงอยู่บนพื้นฐานการประเมินกิจกรรมในลักษณะพื้นที่ต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้พื้นที่ตัวอย่างได้ออกแบบหลักสูตร รวมทั้งจัดพื้นที่เรียนรู้ตามอรรถาธิบายและตามความเป็นไปได้ของแต่ละพื้นที่ โดยโครงการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่กับลูกหลานวัยรุ่น โดยเฉพาะในส่วนของการประเมินกลุ่มเป้าหมายหลัก (ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ) ของผู้ปกครอง รวมทั้งการตรวจสอบทัศนคติและความคิดเห็นของลูกหลานวัยรุ่นภายหลังจากที่พ่อแม่ได้นำองค์ความรู้จากการอบรมไปทดลองใช้

การศึกษาวิจัยใน โครงการประเมินผลกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกหลานวัยรุ่น ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประยุกต์นำรูปแบบปฏิบัติการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของผู้ปกครองในการสื่อสารกับลูกเรื่องเพศของพื้นที่เครือข่าย 3 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่ประสงค์จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ได้แก่ (1) อำเภอนองนง อำเภอปล้อง จังหวัดเพชรบุรี (2) อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และ (3) อำเภอพร้าวกะเทียม จังหวัดเชียงใหม่ โดยกล่าวได้ว่า พื้นที่เครือข่ายทั้ง 3 แห่งนี้มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการจัดการทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล หลักสูตร และการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งเป็น

พื้นที่ที่มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของพ่อแม่ในการสื่อสารเรื่องเพศอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การวิจัยประเมินผลครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลภาคสนาม อันเป็นผลจากการนำร่างรูปแบบการจัดการพื้นที่เรียนรู้ไปใช้เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการจัดการพื้นที่เรียนรู้ในการสื่อสารเรื่องเพศต่อไป ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังกระบวนการศึกษาแนวทางการจัดพื้นที่การเรียนรู้ในการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น เพื่อถอดบทเรียนและหาแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดพื้นที่การเรียนรู้เรื่องเพศต่อไปในอนาคต

โครงการประเมินผลกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกหลานวัยรุ่น ใช้การวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการทำแบบประเมินก่อนและหลังอบรมสำหรับผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิควิธีการสังเกตการณ์ (field observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (depth interview) แกนนำกลุ่มภาคีเครือข่ายที่จัด กิจกรรม และการสนทนากลุ่ม (focus group) กลุ่มผู้ปกครอง และเยาวชนที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม จำนวนอย่างละ 3 กลุ่มรวม 6 กลุ่ม (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการประเมินผลและระเบียบวิธีวิจัยใน รายงานวิจัยโครงการประเมินผลกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น, 2558)

เสียงสะท้อนจากลูกวัยรุ่น

จากการประเมินผลของผู้ปกครองตลอดจนลูกหลานวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมของภาคีเครือข่าย 3 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี เชียงใหม่ และพะเยานั้นพบว่า ลูกหลานวัยรุ่นส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ผู้ปกครองไม่ได้มีทัศนคติต่อการคุยเรื่องเพศกับตนในทิศทางที่ดีขึ้นแม้ว่าจะผ่านการอบรมมาแล้วก็ตาม เช่น ถึงแม้มีการพูดเรื่องเพศบ่อยขึ้น แต่เท่าที่ในการพูดคุยเรื่องนี้มีลักษณะ “สอน ห้าม

เดือน ดำ” มากกว่าการแสดงความพยายามที่จะสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเพื่อพูดคุย เรื่องเพศ ส่งผลให้วัยรุ่นเลือกที่จะไม่คุยกับผู้ปกครองในเรื่องนี้

ข้อสรุปจากผลการศึกษาทำให้เห็นถึงประเด็นซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของ สังคมไทย ที่ส่งผลให้ความพยายามของภาคส่วนต่างๆ ในการเปิดพื้นที่ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารในเรื่องที่ละเอียดอ่อนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยพบประเด็นที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเปิดพื้นที่พูดคุย เรื่องเพศในครอบครัวดังต่อไปนี้

ประเด็นความเข้าใจในเรื่องเพศ จากการสนทนากลุ่มพบว่า ลูกหลาน วัยรุ่นส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มอายุไม่ถึง 13 ปี ซึ่งเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของ วัยรุ่นในพื้นที่หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีความเข้าใจในเรื่องเพศในระดับ ผิดเพี้ยน โดยมีความเข้าใจในเรื่องเพศสภาพ เช่น ความเป็นชาย/หญิง เป็นหลัก ส่วนวัยรุ่นที่อายุ 13 ปีขึ้นไปทั้ง 3 พื้นที่ จะมีความเข้าใจและการรับรู้ในเรื่องที่ ต่างกันไป เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ อวัยวะ เพศ การพูดคุยกับเพศตรงข้าม และจะนึกถึงเรื่องเพศในความหมายที่ลึกซึ้งขึ้น เช่น ความสัมพันธ์หญิงชาย หรือการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

ประเด็นการคุยกับพ่อแม่เรื่องเพศของวัยรุ่น ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบ ทั้งหมดสะท้อนว่า ไม่รู้สึกว่ามีการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครองหลังจากเข้าอบรม โดยพวกเขายังไม่เห็นว่าคุณปกครองจะมีท่าทีในการชวนพูดคุยเรื่องเพศอย่างชัดเจน หรือหากจะคุยเรื่องนี้จะเป็นการชวนคุยเรื่องเพศที่ไม่ลงรายละเอียดที่ลึกซึ้ง เช่น การดูแลทำความสะอาดอวัยวะเพศที่ถูกสุขอนามัย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีลูกหลาน วัยรุ่นบางส่วนที่ให้ความเห็นแตกต่างไปจากส่วนใหญ่ว่าหลังจากที่ผู้ปกครอง เข้าอบรมแล้วมีการพูดคุยเรื่องนี้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เปิดใจมากขึ้น ทำให้ไม่กลัว ที่จะเล่าเรื่องเพศให้ฟังเหมือนก่อน

ตัวอย่างการสนทนาจากกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ตัวอย่าง

“แม่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเลยหลังการอบรม”

“ไม่เปลี่ยนค่ะ เหมือนเดิมบ่นอย่างเดิมค่ะ”

“มาอบรมก็ไม่สามารถเปลี่ยนความคิดนางได้หรอกค่ะ ค่านิยมของนางเป็นอย่างนั้นแล้ว ถ้าไปเปลี่ยนก็คงยาก”

“เค้าก็ชวนคุยเรื่องผู้หญิง เค้าบอกว่า ถ้าคบก็คบกันได้ แต่อย่าไปทำอะไรไม่ดี มันจะเดือดร้อนทั้งสองฝ่าย”

“ถามบ่อยขึ้น ถามว่ามีแฟนยัง มีอะไรกับผู้หญิงยัง มีอะไรก็ป้องกันไว้บ้างอะไรพวกนี้”

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงในท่าทีของผู้ปกครองหลังจากอบรม หลังการอบรม ลูกหลานวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง ยอมรับว่าผู้ปกครองมีการพูดเรื่องเพศบ่อยขึ้น และท่าทีของแม่ในการพูดคุยเรื่องเพศดีขึ้น ตั้งใจฟัง และให้คำแนะนำมากกว่าออกคำสั่งเหมือนเมื่อก่อน ทำให้ตนรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบจำนวนของผู้สนทนากลุ่ม ยังพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านท่าทีของผู้ปกครองในการชวนคุยเรื่องนี้ เพราะยังเป็นการสอน ด่า ห้าม เหมือนเมื่อก่อน

ตัวอย่างการสนทนาจากกลุ่มลูกหลานวัยรุ่นในพื้นที่ตัวอย่าง

“พ่อจะคุยเรื่องการมีแฟน บอกว่า หากต้องการคบใครต้องดูแลให้ดี อย่าคบคนเกเร”

“ตาบอกว่า หากจะมีแฟนตอนนี้ก็ได้ แต่เขาจะเป็นคนเอาอนาคตเราไปนะ”

“แม่ชอบบ่นเรื่องมีแฟน ทำให้เรารำคาญ คิดว่าแม่ไร้สาระ เพราะแม่น่าจะเคยผ่านจุดนี้มาก่อน แม่ชอบบอกว่า มีแฟนแล้วเรียนไม่จบ แต่มันเกี่ยวกันไหม”

“แม่บอกว่า จะมีแฟนก็ได้ เอาที่ลูกสบายใจ แต่ตั้งใจเรียนก่อนเรื่องนี้เอาไว้ทีหลังดีกว่า”

“ก็จะมีเรื่องแฟนนี่ละ เรียนไม่จบอย่าเอาเข้าบ้านนะ มีแฟนแล้วระวังจะเรียนไม่จบนะ”

“ห้ามมีแฟน อย่ามีเพศสัมพันธ์”

ประเด็นเรื่องบรรยากาศการพูดคุยเรื่องเพศ ลูกหลานวัยรุ่นในสามพื้นที่ส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า หากจะคุยเรื่องเพศ อยากคุยตามลำพังกับผู้ปกครอง โดยไม่มีคนอื่นอยู่ด้วย ส่วนเรื่องเวลาใดนั้น พวกเขาให้คำตอบแตกต่างกันไป แต่ในภาพรวมส่วนใหญ่อยากพูดคุยตอนผู้ปกครองอารมณ์ดี มีส่วนน้อยที่บอกว่าอารมณ์ไม่สำคัญ เพราะหากคุยเรื่องแพนกก็ถูกสอน ห้าม หรือด่าว่าอยู่ดี สำหรับประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ตอบไม่ได้ ทั้งนี้ด้วยอายุที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ยังไม่สนใจกับเรื่องนี้มากนัก

ตัวอย่างการสนทนาจากกลุ่มลูกหลานวัยรุ่นในพื้นที่ตัวอย่าง

“อุตุนอยู่กัน 2 คนคะ อารมณ์ไม่เกี้ยว”

“ก็ตอนเช้าเพราะจะอารมณ์ดีสุด พอเราพูดแล้ว เราก็ไปโรงเรียน”

“ตอนที่ว่าคนอื่นไม่มาร่วมวงกินข้าว กลับไปนอนกันหมดแล้วประมาณตอนห้าทุ่มเที่ยงคืน” “บรรยากาศที่ต้องการคุยเรื่องนี้คือ ไม่มีคนอื่นอยู่เยอะ เป็นช่วงที่เงียบๆ คุยกันสบายๆ”

ประเด็นเรื่องผู้ปกครองแบบไหนที่ลูกหลานวัยรุ่นอยากคุยเรื่องเพศ วัยรุ่นทั้ง 3 พื้นที่ตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า อยากได้ผู้ปกครองที่เปิดใจคุยเรื่องนี้ให้พื้นที่เด็กในการคุย มีท่าทีใจดี และไม่เครียด

ตัวอย่างการสนทนาจากกลุ่มลูกหลานวัยรุ่นในพื้นที่ตัวอย่าง

“ชอบพ่อแม่ที่อารมณ์ดี และไม่ใช้คำพูดแรงๆ กับลูก”

“เป็นผู้ใหญ่ใจเย็นๆ พูดใจเย็นๆ นะคะ มีอะไรก็ปรึกษา สอนเรื่องนั้นเรื่องนี้ค่ะ อย่าเอ็ดใส่”

“อยากให้แม่เลี้ยงแบบฝรั่ง แบบปล่อย”

“อยากให้พ่อแม่เริ่มคุยเล่นๆ ก่อนให้สบายใจ แล้วค่อยคุยเรื่องเพศ”

“คุยได้ แต่อยากให้แม่มีท่าทีที่ดีเป็นมิตร”

“อยากให้เค้าเข้าใจเรา อย่าเพ่งด่าเรา”

แม้ว่าข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ที่ทำงานในพื้นที่เรื่องเพศจากหลากหลายองค์กรในหลายประเทศ ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาเรื่องเพศที่ดีที่สุดของวัยรุ่นเพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด และการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกในครอบครัวจะช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในเยาวชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการทำงานเพื่อป้องกันปัญหาท้องไม่พร้อมจากทั่วโลกที่ใช้การสื่อสารในครอบครัว (นิธิดา แสงสิงแก้ว และคณะ, 2557) แต่ผลการศึกษาที่ได้จากการสนทนากลุ่มของลูกหลานวัยรุ่นที่ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ กลับสะท้อนไปในทิศทางที่ว่า การสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นของผู้ใหญ่นั้น ยังไม่สามารถสร้างพื้นที่เชิงบวกในการสื่อสารเรื่องเพศ หรืออีกนัยหนึ่ง ยังไม่สามารถชี้ใจวัยรุ่นให้มองผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษา และเป็นที่พึ่งในการสื่อสารเรื่องดังกล่าวได้

จากคำตอบของวัยรุ่นข้างต้น สามารถจำแนกเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นโดยมองจากมุมมองของวัยรุ่นได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นโดยมองจากมุมมองของวัยรุ่น

ปัจจัยเรื่องทัศนคติของเด็กที่มีต่อผู้ใหญ่ ผลการศึกษาที่พบว่า ลูกหลานวัยรุ่นส่วนใหญ่คิดว่าผู้ปกครองไม่ได้มีทัศนคติต่อการคุยเรื่องเพศกับตนในทิศทางที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะผ่านการอบรมมาแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการพูดเรื่องเพศบ่อยครั้งขึ้น แต่เท่าที่ในการพูดคุยเรื่องดังกล่าวยังมีลักษณะ “สอน ห้าม เตือน ตำ” มากกว่าความพยายามในการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนหรือหารือ จากปรากฏการณ์ดังกล่าว หากนำแนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทัศนคติ (construction of attitudes) เกี่ยวกับความเข้าใจในวัยรุ่นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความรับผิดชอบ (รายงานการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบการฝึกอบรมเพื่อการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก, 2557) จะพบว่า แท้จริงแล้วพฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกนั้น เป็นพัฒนาการตามวัยปกติของวัยรุ่น แต่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กวัยรุ่นไม่เข้าใจพัฒนาการที่ถูกต้อง หลายคนยังใช้วิธีการดูแลลูกเสมือนลูกยังเป็นเด็กเล็ก เมื่อลูกไม่เชื่อฟังเหมือนตอนยังเล็ก ทำให้พ่อแม่หลายคนอาจจะยอมรับไม่ได้ และกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในที่สุด

จากการศึกษาพบว่า ลูกหลานวัยรุ่นส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นลบในการสื่อสารเรื่องเพศกับผู้ปกครอง เนื่องจากมองว่าผู้ใหญ่ไม่ให้พื้นที่ในการสื่อสารเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องละเอียดอ่อน เช่น เรื่องเพศ นอกจากนั้น ผลงานวิจัยเรื่องเด็กในบาร์เบโดส แคนาดา อิสราเอล ปาเลสไตน์ นามิเบีย ไอร์แลนด์เหนือ อังกฤษ และโรมาเนีย โดย ชาร่าห์ แม็คครัม และพอล เบอร์นัล (2552) ยังได้นำเสนอความคิดของเด็กและวัยรุ่นทั่วโลก ที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่มักใช้กับเด็ก และทำให้เด็กรู้สึกถูกปิดกั้นและไม่สามารถแสดงออกในประเด็นต่างๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา เช่น พฤติกรรมที่ผู้ใหญ่มักกำกับให้เด็กพูดหรือกระทำตามที่ตนต้องการ เช่น การพูดเรื่องเพศของผู้ใหญ่ มักมีท่าทีของการห้ามมีแฟน การห้ามมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น หรือการที่ผู้ใหญ่มักคิดแทนเด็ก รวมถึงการตอกย้ำความไม่รู้ในตัวเด็ก ซึ่งพฤติกรรมของผู้ใหญ่อ้างว่าสอดคล้องกับความรู้สึกที่วัยรุ่นสะท้อนจากผลของการศึกษาในครั้งนี้

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตบางประการที่สะท้อนจากวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนน้อยที่สะท้อนว่า หลังจากผู้ปกครองเข้าการอบรมแล้วรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงของท่าทีและพฤติกรรมการพูดคุยเรื่องเพศที่ดีขึ้น ดังตัวอย่างบางส่วนของจากการสนทนาต่อไปนี้

“คำถามบ่อยขึ้น ถามว่ามีแฟนยัง มีอะไรกับผู้หญิงยัง มีอะไรก็ป้องกันไว้บ้างอะไรพวกนี้”

“เค้ามาคูว่าถ้ามีแฟนก็ป้องกันเป็นนะ เค้าบอกว่าอย่าไปเอาใครส่งๆ เดชะ แม่เป็นที่ปรึกษาที่ดีมากขึ้น ไม่ใส่อารมณ์ในการพูดคุยกับตนเหมือนเมื่อก่อน โดยใช้เหตุผลและใจเย็นลง วิธีการพูดเปลี่ยนไป เช่น ไม่ใช่มีงู หรือไม่ใช่การตั้งคำถามแบบที่ทำให้กลัวที่จะเล่าเหมือนเมื่อก่อน”

บทสนทนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความหวังว่า ลูกหลานวัยรุ่นสามารถเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการสื่อสารกับผู้ปกครองในเรื่องยากละเอียดอ่อน เช่น เรื่องเพศได้ หากผู้ใหญ่ให้พื้นที่ในการสร้างความเข้าใจและพื้นที่ในการสื่อสารอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า หากผู้ปกครองเข้าใจและทำให้เขารู้สึกว่าเป็นที่ปรึกษาได้ จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบพฤติกรรมตนเองมากขึ้น เพราะเขาได้รับความไว้วางใจและเชื่อใจ

ถึงแม้ว่าผลการศึกษานี้จะเป็นเสียงสะท้อนของลูกหลานวัยรุ่นส่วนน้อย แต่ก็มีความสอดคล้องกับวรรณกรรมในอดีตและข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ที่ทำงานในพื้นที่เรื่องเพศจากหลากหลายองค์กร ที่ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาเรื่องเพศที่ดีที่สุดของวัยรุ่น เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด และการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกในครอบครัวจะช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในเยาวชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการทำงานเพื่อป้องกันปัญหาท้องไม่พร้อมด้วยกลไกการสื่อสารในครอบครัวจากทั่วโลก (นิธิตา แสงสิงแก้ว และคณะ, 2557) จึงอาจกล่าวได้ว่า หากผู้ปกครองสามารถปรับทัศนคติจากการเป็นผู้สอนมาเป็นผู้ให้พื้นที่ในการรับฟังอย่างเข้าใจ และสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ย่อมส่งผลให้ลูกหลานวัยรุ่น

สามารถเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการสื่อสารเรื่องเพศได้อย่างเปิดใจได้ในที่สุด

ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ สืบเนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่า ลูกหลานวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสามพื้นที่มีทัศนคติที่เป็นลบกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในการสื่อสารเรื่องเพศ พวกเขาจึงหันไปหาปรึกษาเพื่อนในวัยเดียวกัน เพราะเชื่อว่าเพื่อนน่าจะเข้าใจและเป็นที่ปรึกษาที่เปิดใจรับฟังได้ดีกว่าพ่อแม่ ที่มักจะใช้ การสอน ห้าม และด่าว่า ดังตัวอย่างบทสนทนาต่อไปนี้

“เรื่องเพศหากจะคุยอย่างเปิดเผย เพื่อนคุยกับเพื่อนจะโอเคกว่า”

“เวลาคุยเรื่องนี้กับเพื่อน เพื่อนจะเข้าใจกันมากกว่า เพราะคุยกับผู้ใหญ่แล้วมักโดนห้าม”

ผลการศึกษาและตัวอย่างของบทสนทนาดังกล่าว สะท้อนถึงช่องว่างของความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งแปรผันตามทัศนคติของลูกหลานวัยรุ่นที่มีต่อผู้ปกครองในการสื่อสารในเรื่องเพศ นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตบางประการจากการสนทนากลุ่มของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปีที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ประเด็นละเอียดอ่อนที่วัยรุ่นมักเจอในชีวิตประจำวันที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การถูกเพื่อนล้อเลียน หรือความรู้สึกขี้อายไม่อยากทำงานบ้าน วัยรุ่นก็เลือกที่จะไม่เล่าหรือไม่ปรึกษาพ่อแม่เช่นเดียวกัน เพราะกลัวโดนสอน ห้าม หรือด่าว่าเป็นต้น

ข้อมูลดังกล่าวน่าจะเป็นการตอกย้ำว่า การสร้างพื้นที่ในการไว้น้ำใจเชื่อใจของผู้ปกครองควรเริ่มตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวัน และหากทำเป็นประจำแล้ว จะสร้างพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่แข็งแรงเพื่อเป็นต้นทุนในการสื่อสารเรื่องที่มีความอ่อนไหว และละเอียดอ่อนอื่นๆ ได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “KAS” (knowledge, attitude, skill) ทั้งนี้ ในประเด็นของทักษะ (skill) (นิธิดา แสงสิงแก้ว และคณะ, 2557) ที่อธิบายว่า การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจในครอบครัว ถือเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และลูก ความไว้วางใจเป็นความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ซึ่งทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

พ่อแม่ ผู้ปกครองควรมีทักษะการสื่อสารเพื่อให้ลูกสามารถไว้วางใจในการพูดคุยเรื่องต่างๆ ได้ สิ่งสำคัญที่พ่อแม่ต้องตระหนักก็คือ การทำให้ลูกมั่นใจและไว้วางใจในตัวพ่อแม่ ซึ่งมักมีพื้นฐานจากความดีและคุณภาพการสื่อสารในชีวิตประจำวัน หากทำได้สำเร็จ เมื่อลูกมีคำถาม ต้องการพูดคุย หรือต้องการคำปรึกษา ก็จะมีคนถึงพ่อแม่ มีอะไรก็จะพูดคุยให้ฟัง และเมื่อเจอเพื่อนชักจูงไปในทางไม่ดี ก็จะรู้จักปฏิเสธ เพราะไม่อยากให้พ่อแม่เสียใจ

พ่อแม่กับมายาคติเรื่องเพศ

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองที่มีลูกหลานวัยรุ่นใน 3 พื้นที่ตัวอย่าง เพื่อทราบถึงทัศนคติต่อกระบวนการอบรม ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศและการสื่อสารเรื่องเพศ ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. ผู้ปกครองจาก 3 พื้นที่ค่อนข้างเห็นตรงกันว่า ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมี 3 หัวเรื่อง ได้แก่ การเท่าทันอารมณ์ของตนเอง ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด และเทคนิคการพูดคุยและการสื่อสารกับลูก

2. กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในวิทยากร กระบวนการอบรม และการอบรมในภาพรวม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้รับทราบวิธีปฏิบัติของแต่ละครอบครัว เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม พบว่ากลุ่มจากพื้นที่ที่มีการเรียนรู้ต่อเนื่องที่เข้มข้นกว่า เช่น จำนวนครั้งมากกว่า คนน้อยกว่า จะสามารถสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศได้ในเชิงลึกมากกว่า ทั้งในส่วนของ การเปิดประเด็นเรื่องเพศ (content) และการแสดงความคิดเห็น (opinion)

3. กลุ่มเป้าหมายเห็นตรงกันว่า การพูดคุยเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นนั้นเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยป้องกันปัญหาท้องไม่พร้อมได้ รวมทั้งเชื่อว่าตนจะสามารถพูดคุยกับลูกในประเด็นเรื่องเพศได้ภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม

4. ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปทดลองคุยกับลูก โดยประเด็นที่มีการพูดคุย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย สุขอนามัย และการถามว่าลูกมีแฟนหรือยัง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถพูดคุยกับลูกในเรื่องที่ต้องการคุยจริงๆ เช่น เรื่องความรู้สึก อารมณ์ และรายละเอียดของความสัมพันธ์ และการจัดการความรู้สึกทางเพศ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ปกครองที่มีลักษณะภูมิหลังว่าได้เจอวิกฤตบางอย่างในครอบครัว (เช่น ลูกติดเกมไปแล้ว ลูกคบเพื่อนผู้ชายและมีแนวโน้มว่ามีเพศสัมพันธ์ไปแล้ว ฯลฯ) จะเปิดกว้างต่อทัศนคติเรื่องเพศ และนำความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพูดคุยกับลูกวัยรุ่นไปปฏิบัติได้ดีกว่าพ่อแม่ทั่วไป โดยมีแรงจูงใจในการพูดคุยมากกว่าความกลัวของพ่อแม่ทั่วไป กล่าวคือ เป็นแรงจูงใจที่ต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

5. สาเหตุของการเปิดประเด็นพูดคุยกับลูกเรื่องเพศจากหลักสูตรการอบรมนั้น มาจากความกลัวว่าบุตรหลานวัยรุ่นของตัวเองจะตั้งครรภ์ หรือไปทำให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ อันจะเป็นผลให้ลูกหลานวัยรุ่นหมดอนาคต ทัศนคติการสื่อสารจากความกลัวได้ส่งผลต่อท่าทีในการพูดคุยของผู้ปกครอง อันเป็นผลจากการศึกษาว่า พ่อแม่จะใช้ลักษณะการสื่อสารที่มีนัยของการสอน สั่ง ห้ามปราม ไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ หรือในบางรายห้ามมีแฟนด้วยซ้ำไป

6. ผู้ปกครองได้สะท้อนว่าตนเองได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ โดยเฉพาะความรู้สึกว่าตนเองได้เปลี่ยนทัศนคติไปในทางบวกกับวัยรุ่น และรู้สึกว่าการที่ตนเองเข้าใจลูกวัยรุ่นได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ชัดไปในทิศทางว่า ถึงแม้กลุ่มเป้าหมายจะรู้สึกว่าได้มีทัศนคติและความเข้าใจที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังไม่อาจก้าวข้ามทัศนคติบางอย่างที่ฝังลึกอยู่ในระดับอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมได้ เช่น “เด็กดีต้องเรียนให้จบ” “ท้องในวัยเรียนเท่ากับหมดอนาคต” “พ่อแม่มีหน้าที่สอนสั่ง” และ “การพูดเรื่องเพศเป็นการชี้โพรงให้กระรอก”

จากข้อมูลข้างต้นสามารถนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า การอบรมผู้ปกครองนั้นไม่ว่าจะเป็นกระบวนการแบบใด ก็ยังคงไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบในการพูดคุยเรื่องเพศกับลูกหลานวัยรุ่นได้ ทำให้ผลของการอบรมที่เห็นได้ชัด

คือ การเพิ่มความถี่การพูดคุยหรือโอกาสในการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับลูกหลานวัยรุ่น หากแต่ยังไม่ปรากฏคุณภาพของเนื้อหาในการพูดคุยเรื่องเพศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติเรื่องเพศของผู้ปกครองที่ยังอยู่ในมายาคติบางอย่าง กล่าวได้ว่า อุปสรรคประการสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น คือ บริบทของครอบครัวและสังคมไทย ซึ่งมีผลมาจากการหล่อหลอมสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทางสังคม เช่น การฝังลึกของวาทกรรมที่เกี่ยวกับอำนาจและความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ซึ่งทำให้ผู้ใหญ่รู้สึกว่ามีความเหนือเด็ก ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างกัน ทำให้เด็กอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ต้องนอบน้อมและทำตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ชี้แนะ ไม่สามารถที่จะแสดงความสามารถ แลกเปลี่ยน หรือแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมได้ ซึ่งจะเป็นการลดโอกาสของการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาระหว่างผู้ปกครองและเยาวชน นอกจากนี้ ยังมีเรื่องมายาคติที่เกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคมไทยปรากฏจากการศึกษา เช่น การรักนวลสงวนตัว อย่างรักในวัยเรียน การชิงสุกก่อนห่าม การสอนเรื่องเพศวิถีคือการชี้โพรงให้กระรอก ฯลฯ ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องมีความเท่าทันในการประกอบสร้างมายาคติดังกล่าว จึงจะทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีคิด และเปิดใจในการพูดคุยกับลูกในเรื่องเพศได้

กล่าวได้ว่า ทัศนคติของผู้ปกครองเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงความเชื่ออันเป็นที่มาของทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ จะพบว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มเป้าหมายผู้ปกครองจะได้มีการนำความรู้เรื่องเทคนิคการพูดคุยกับลูกเรื่องเพศไปใช้ และสะท้อนว่า ตนเองมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังการอบรมในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกว่าตนเองได้มีท่าทีเชิงบวกมากขึ้นต่อลูกวัยรุ่น และรู้สึกว่าเข้าใจลูกวัยรุ่นได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเชิงลึกได้ชี้ชัดว่า ถึงแม้กลุ่มเป้าหมายจะรู้สึกว่า มีทัศนคติและความเข้าใจที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังไม่อาจก้าวข้ามทัศนคติบางอย่างเกี่ยวกับวัยรุ่นและเรื่องเพศที่ฝังลึกอยู่ในระดับอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมได้ ดังตัวอย่างชุดมายาคติต่อไปนี้

ท้องในวัยเรียนทำให้หมดอนาคต จากข้อมูลสถานการณ์เรื่องเพศของกระทรวงสาธารณสุข (2554) พบว่า วัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นและอายุน้อยลงเรื่อยๆ ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมตามมา ประเด็นเรื่องท้องในวัยเรียนเป็นความกังวลหลักของผู้ปกครอง กลุ่มเป้าหมายในการอบรมครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความคิดและทัศนคติว่า หากท้องในวัยเรียนแล้วจะหมดอนาคต จะไม่สามารถประกอบอาชีพที่ดี มีรายได้สูง และไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาของพ่อแม่ได้ ความคิดเรื่องการหมดอนาคตหากตั้งครรภ์นั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นมายาคติของสังคมไทยที่ให้คุณค่ากับการศึกษาไว้สูง โดยมีความเชื่อว่าการเด็กดีคือเด็กที่เรียนเก่ง เด็กดีคือเด็กที่เรียนสูง เป็นต้น ความเชื่อในวาทกรรมเด็กดีคือเด็กที่เรียนเก่งนั้น ส่งผลโดยตรงกับท่าทีในการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายกับลูกวัยรุ่นว่า เป็นไปในลักษณะของการห้ามปราม การสั่ง และการสอนไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นจุดตั้งต้นในการอธิบายชุดความคิดต่างๆ เชิงทัศนคติของพ่อแม่ที่เป็นตัวแปรต่อประสิทธิภาพในการพูดคุยเรื่องเพศในครอบครัว

การพูดเรื่องเพศเป็นการชี้โพรงให้กระรอก พ่อแม่ส่วนใหญ่ยังคงมองว่า การพูดเรื่องเพศเป็นเสมือนดาบสองคม เพราะเป็นการชี้โพรงให้กระรอก ซึ่งเป็นชุดความคิดที่เป็นผลการศึกษาที่เด่นชัดในการศึกษาครั้งนี้ โดยข้อมูลจากการศึกษาระบุชัดว่ากลุ่มเป้าหมายใน 3 พื้นที่นั้น ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปทดลองคุยกับลูก โดยประเด็นที่มีการพูดคุย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย สุขอนามัย และการถามว่าลูกมีแฟนหรือยัง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถพูดคุยกับลูกในเรื่องที่ต้องการคุยจริงๆ เช่น เรื่องความรู้สึก อารมณ์ และรายละเอียดของความสัมพันธ์ และการจัดการความรู้สึกทางเพศ ความเชื่อว่าการพูดเรื่องเพศจะเป็นการชี้โพรงให้กระรอกนั้น สอดคล้องกับความเชื่อทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับเพศในสังคมไทยอื่นๆ ด้วย เช่น ความเชื่อเรื่องอย่าชิงสุกก่อนห่ม เป็นผู้หญิงต้องให้รักจนลวงจนตัว อย่ารักในวัยเรียน ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติชุดนี้ยังฝังลึกอยู่ในระบบคิดของพ่อแม่ในสังคมไทย ซึ่งหากยังไม่สามารถปรับได้ ผลของการอบรมก็อาจสวนทางกับความ

พยายามในการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการพูดคุยเรื่องเพศในครอบครัวได้

พ่อแม่มีหน้าที่ต้องสั่งสอนลูก วาทกรรมหนึ่งที่ว่างานกำกับความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของพ่อแม่เกี่ยวกับบทบาทความเป็นพ่อแม่ รวมทั้งหน้าที่ในการสั่งสอนผู้ที่เป็นลูก มาจากวาทกรรมอำนาจและความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ใหญ่และผู้น้อย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อทัศนคติที่เชื่อว่า ผู้ใหญ่จะมีอำนาจเหนือเด็ก ตัวอย่างของความเชื่อที่สืบทอดกันมาในสังคมไทยที่อยู่ในกลุ่มวาทกรรมนี้ ได้แก่ เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด เด็กดีต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ รวมทั้งความเชื่อว่าการสั่งและการสอนเป็นหน้าที่ของพ่อแม่โดยตรง ลักษณะความเชื่อที่สะท้อนผ่านข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างตอกย้ำวาทกรรมอำนาจความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กที่แสดงผลชัดในสังคมไทย ผนวกกับยังมีชุดความเชื่อเกี่ยวกับเด็ก ที่ทำงานขนานไปกับวาทกรรมดังกล่าว ในลักษณะของการกดทับและดูถูกเด็ก เช่น เด็กไม่เอาถ่าน รวมทั้งสำนวนที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดความสามารถไม่ให้กล้าแสดงออก เพราะหากแสดงออกมากจนเกินพอดี จะกลายเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องในสายตาผู้ใหญ่ เช่น ปีกกล้าขาแข็ง ซึ่งต่างก็มีนัยของการให้คุณค่าของการเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ทั้งสิ้น วาทกรรมเหล่านี้ฝังลึกลงในวิถีการดำเนินชีวิต ตลอดจนความคิดที่หล่อหลอมพ่อแม่และผู้ใหญ่ในสังคมให้ได้รับอำนาจและความชอบธรรมมากกว่าเด็ก ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างกัน ทำให้เด็กต้องอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ต้องนอนบ่นอมและทำตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ชี้แนะ และไม่มีพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดเห็นและการกระทำที่อาจขัดต่อความเชื่อของผู้ใหญ่ได้อย่างเท่าเทียม ทัศนคติข้อนี้ที่แสดงออกมาในผลการวิจัยจึงเป็นการลดโอกาสของการสื่อสารเชิงบวกระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศได้

การสอนเรื่องเพศเป็นหน้าที่ของครูมากกว่าพ่อแม่ วิธีหนึ่งในการแก้ไข ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นคือ การให้ภูมิคุ้มกันในระดับครอบครัว และจากการศึกษาวิจัยจำนวนมากให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า พ่อแม่เป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดสำหรับลูกวัยรุ่น ในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้อง รวมทั้งพ่อแม่สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับ

ลูกได้ดีกว่าแหล่งข้อมูลอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ลูกสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีพฤติกรรมทางเพศอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้งานวิจัยจะออกมา สอดคล้องกันว่า พ่อแม่เป็นกลไกสำคัญในการให้ข้อมูลเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่นนี้ ทว่า การคุยเรื่องเพศก็ยังเป็นประเด็นที่ยากที่จะสื่อสารในครอบครัวที่ทำให้พ่อแม่ “เลือก” ที่จะไม่พูดคุยกับลูก และผลกับบทบาทการสอนเรื่องเพศให้ไปอยู่ที่ สถานศึกษาตามหลักสูตรบังคับเท่านั้น ซึ่งความเชื่อว่าหน้าที่ในการสอนเรื่อง เพศเป็นเรื่องของครูในสังคมไทย ส่งผลตรงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ อันเป็นทัศนคติของพ่อแม่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ ความพยายามในการจัดพื้นที่การสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวยังมีข้อจำกัดอยู่

การสอนให้ไม่มีเพศสัมพันธ์สำคัญกว่าการสอนให้คุมกำเนิด สำหรับ ข้อค้นพบเกี่ยวกับทัศนคติของพ่อแม่ในข้อนี้ค่อนข้างสอดคล้องกันกับ 3 พื้นที่ เป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพ่อแม่ที่มีลูกผู้หญิง ข้อมูลจากการศึกษาชี้ ชัดว่า พ่อแม่ให้น้ำหนักและความสำคัญกับการสอน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการห้าม ประาม) ไม่ให้ลูกไปมีเพศสัมพันธ์มากกว่าการสอนให้รู้จักวิธีการมีเพศสัมพันธ์ที่ ปลอดภัยและการคุมกำเนิด ซึ่งในภาพรวมหากพิจารณาพร้อมกับทัศนคติข้ออื่นๆ ที่เป็นข้อค้นพบจะเห็นว่า สอดคล้องกันกับชุดความเชื่อเรื่องการท้องในวัยเรียน ทำให้หมดอนาคต รวมทั้งทัศนคติที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาว่า ต้องเรียน ให้จบก่อนจึงจะตั้งครภได้ เป็นที่มาให้พ่อแม่เกิดความกลัวว่า ลูกวัยรุ่นจะเป็น ส่วนหนึ่งของปัญหาท้องไม่พร้อมในวัยเรียน จึงมีท่าทีในการสื่อสารที่بنไปด้วย การสอน การห้ามไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งประเด็นนี้เกี่ยวโยง กับความเชื่อและค่านิยมของคนไทยที่ถูกปลูกฝัง หรือเรียกว่า ผ่านกระบวนการ ชัดเกลางทางสังคมระบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การอบรมในครอบครัว สำหรับวาทกรรมชายเป็นใหญ่นั้น พบว่า มีวาทกรรมที่แสดงถึงประเด็นนี้อย่าง หลากหลาย และฝังลึกในความเชื่อและค่านิยมของไทยเกี่ยวกับบทบาทความ เป็นหญิงในสังคมไทย เช่น “แม่ศรีเรือน” ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากแนวคิดในเรื่อง “อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน” ผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เป็นเพียงภรรยาและ แม่บ้านที่คอยดูแลรับใช้สามี การเลี้ยงลูกกลายเป็นภาระหน้าที่ตาม “ธรรมชาติ”

ของเพศหญิง เริ่มถูกจำกัดอิสรภาพจากพื้นที่ภายนอกบ้าน และ “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ส่งเสริมต่อความเป็นผู้นำของผู้ชาย เป็นต้น วาทกรรมหรือค่านิยมเหล่านี้ ล้วนแต่ถูกสร้างมากำหนดสถานะความเป็นเพศที่บ่งบอกถึงสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยที่สถานะของผู้ชายคือ ผู้นำ ผู้หาเลี้ยงครอบครัว แต่สถานะของผู้หญิงนั่นคือ ผู้สนับสนุนผู้ที่คอยอยู่เบื้องหลังดูแล เอาใจใส่ต่อทั้งผู้นำครอบครัว และครอบครัว ฯลฯ

ในส่วนองแรงจูงใจของผู้ปกครองในการพูดคุยเรื่องเพศกับลูกนั้น จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเปิดประเด็นพูดคุยกับลูกเรื่องเพศจากหลักสูตรการอบรมนั้น มาจาก 2 แรงจูงใจ ได้แก่ กลุ่มที่ต้องการสื่อสารเนื่องมาจากความกลัว เช่น กลัวว่าลูกสาวจะตั้งครรภ์ในวัยเรียน หรือกลัวว่าลูกชายจะไปทำให้คนอื่นท้อง ซึ่งหากเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา ก็จะทำให้ลูกหมดอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ การประกอบอาชีพ ฯลฯ สำหรับผู้ปกครองกลุ่มนี้ ข้อมูลจากการศึกษาจะสะท้อนให้เห็นได้ชัดว่า ทศนคติการสื่อสารจากความกลัวได้ส่งผลต่อท่าทีในการพูดคุยของผู้ปกครอง โดยสื่อสารที่มีนัยของการสอนสั่ง ห้ามปรามไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ หรือในบางรายถึงกับห้ามไม่ให้ลูกมีแฟนด้วยซ้ำไป

อีกแรงจูงใจหนึ่งซึ่งพบได้น้อยกว่าในกลุ่มแรกคือ การสื่อสารเรื่องเพศจากกลุ่มผู้ปกครองที่มีพื้นฐานความเข้าใจในตัวลูกวัยรุ่นและเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสื่อสารเรื่องนี้กับลูกแล้ว เนื่องจากขณะนี้ลูกกำลังเผชิญภาวะวิกฤตบางอย่างอยู่ การอบรมในโครงการฯ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองกลุ่มนี้ได้นำความรู้ไปใช้พูดคุยกับลูกเพราะต้องการช่วยเหลือลูก ต้องการที่จะเข้าใจลูกมากขึ้นและต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับท่าทีของผู้ปกครองกลุ่มนี้เวลาไปพูดคุยกับลูกจะมีท่าทีที่ค่อนข้างเป็นมิตร เปิดใจ รับฟังอย่างเข้าใจ ดังเช่นในกรณีของผู้ปกครองที่มีลูกชายติดเกมไปแล้ว หรือกรณีของผู้ปกครองที่มีลูกสาวที่มีพฤติกรรมเสี่ยงไปแล้ว เป็นต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า พ่อแม่กลุ่มนี้จะมีท่าทีต่อการเปิดกว้างเรื่องเพศและนำความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการพูดคุยกับลูกวัยรุ่นไปปฏิบัติได้ดีกว่าพ่อแม่โดยทั่วไป ที่มีแรงจูงใจในการพูดคุยจากความกลัว กล่าวคือ สำหรับผู้ปกครองที่มีลูกอยู่ในกลุ่มที่กำลังเผชิญปัญหา (กลุ่มที่ต้องการ

ความช่วยเหลือ) จะเป็นการพูดคุยจากแรงจูงใจว่าต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกอย่างเร่งด่วน

บทส่งท้าย

โดยสรุปนั้น ข้อมูลจากการศึกษาทั้งในส่วนของการคิดเห็นของลูกหลานวัยรุ่นและผู้ปกครอง สะท้อนให้เห็นเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาปรับขอบเขตเนื้อหาการอบรมพ่อแม่ ที่ควรเน้นทักษะการสื่อสารเพื่อการจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัว และการพิจารณาทางเลือกอื่นๆ ในการเรียนรู้เรื่องเพศของวัยรุ่น นอกเหนือไปจากช่องทางพ่อแม่ร่วมด้วย เรื่องเพศนับว่าเป็นประเด็นที่อ่อนไหวสำหรับสังคมไทย เมื่อนำมาใช้กับระดับการสื่อสารในครอบครัวในชีวิตประจำวัน จึงกลายเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครองที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ในส่วนของบริบทการพูดคุยเรื่องเพศทั้งบรรยากาศ วิธีการนำเสนอประเด็น การโน้มน้าวใจ ฯลฯ มากกว่าการพูดคุยในลักษณะที่จะตั้งใจสอน สั่ง หรือห้าม ดังที่วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นเท่าที่ในการสอน สั่ง และห้ามเป็นหลุมพรางอันตรายอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระดับครอบครัว

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ทักษะคิดของผู้ปกครองเป็นส่วนที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงที่สุด ทักษะคิดสำคัญที่พ่อแม่ควรต้องมีในการสื่อสารเรื่องเพศคือความเข้าใจในวัยรุ่นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความรับผิดชอบ ผู้ปกครองต้องตระหนักว่า วัยรุ่นต้องการความเข้าใจและควรพยายามพูดคุย เพื่อหาคำอธิบายอย่างมีเหตุผลว่า เหตุใดเขาจึงควรทำสิ่งนี้ และเหตุใดเขาจึงไม่ควรทำสิ่งนี้ จึงจะทำให้วัยรุ่นสามารถเรียนรู้ที่จะแยกแยะและสามารถตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบ กล่าวได้ว่า เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่จะต้องมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อวัยรุ่น มีความเข้าใจในธรรมชาติของวัยรุ่นให้มาก โดยให้ความสำคัญกับการฟังและพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงบวก ซึ่งอาจไม่ได้เน้นเรื่องเพศโดยเฉพาะ การศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ยังไม่เห็นผลลัพธ์ในเชิงประสิทธิภาพทาง

บวกอย่างชัดเจนจากการอบรม ถึงแม้ว่าจะมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในหลายมิติ ทั้งเรื่องผู้สื่อสาร (กระบวนกร) ที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการอบรม มีทีมวิทยากรที่พร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่อง และมีความพร้อมในเรื่องทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการอบรม กล่าวคือ ถึงแม้พ่อแม่ที่เข้าร่วมการอบรมใน 3 พื้นที่จะรู้สึกว่าได้มีโอกาสพูดคุยกับลูกเรื่องเพศมากขึ้น และพึงพอใจในการเปลี่ยนแปลงของตนเอง แต่ผลสะท้อนจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากลูกวัยรุ่นกลับเป็นในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ลูกรับรู้และเห็นได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงในเชิงความถี่ของการสื่อสารที่มากขึ้น แต่ท่าทีของพ่อแม่เมื่อพูดถึงเรื่องเพศยังไม่สามารถก้าวข้ามผ่านพฤติกรรมเดิมก่อนการอบรม นั่นคือยังเป็นการสอน การสั่ง การห้ามไม่ให้มีแฟนและไม่ให้มีเพศสัมพันธ์อยู่

ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ได้ส่งต่อคำถามไปถึงผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่การเรียนรู้เรื่องเพศด้วยว่า การเตรียมช่องทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเรื่องเพศให้กับวัยรุ่นนั้น อาจไม่จำเป็นต้องเป็นพ่อแม่เสมอไปหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องพิจารณาความเหมาะสม ทั้งในส่วนของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในด้านต่างๆ แล้ว การพิจารณาทางเลือกอื่นๆ เพื่อเป็นจุดเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับวัยรุ่นอาจเป็นข้อพิจารณาที่เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นไปได้มากกว่าการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาพื้นที่เรียนรู้พ่อแม่เพื่อการสื่อสารเรื่องเพศเพียงช่องทางเดียวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ของพ่อแม่ในอนาคตนั้น หากผู้เกี่ยวข้องยังมีนโยบายที่จะดำเนินการต่อไป ข้อสังเกตสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ การคัดกรองกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรม การปรับเปลี่ยนเนื้อหาการอบรมเรื่องเพศที่ต้องช่วยปรับทัศนคติของพ่อแม่ผู้ปกครองให้มีความเป็นกลาง มากกว่าการสร้างความหวาดกลัวกับปัญหาท้องในวัยรุ่น ข้อเสนอแนะหนึ่งคือ การเพิ่มเนื้อหาที่จะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความกลัวของพ่อแม่ ในการอบรมนั้น หากเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้สัมผัสกับประสบการณ์ความกลัวในใจที่แท้จริง อาจช่วยให้พ่อแม่มองเห็นแนวทางเชิงบวกที่จะนำไปสื่อสารเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดกับลูกได้ และเป็นจุดสำคัญ

ที่ทำให้พ่อแม่ได้เท่าทันความคิด อารมณ์ต่างๆ อันเกิดจากความกลัวที่จะส่งผลกระทบต่อทำให้การสื่อสารกับลูกวัยรุ่นในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์ กระทรวงสาธารณสุข (2554), *การให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข*, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กัลยกร วรกุลฐานันท์ และคณะ (2559), *รายงานวิจัยโครงการประเมินผลกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น*, สนับสนุนโดยแผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิต สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ประเวช ดันติพัฒน์สกุล และคณะ (2557), *คู่มือการจัดการเรียนรู้ “คุยกับลูกเรื่องเพศ”*, เอกสารอัดสำเนา.
- นิธิตา แสงสิงแก้ว และคณะ (2557), *รายงานวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการออกแบบการฝึกอบรมพ่อแม่เพื่อการสื่อสารเรื่องเพศกับลูก*, สนับสนุนโดยแผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิต สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ซาร่าห์ แม็คคริม และพอล เบอร์นัล (2552), *การสัมภาษณ์เด็ก คู่มือสำหรับผู้สื่อข่าว*, ยูนิเซฟ.

